

Nr 43.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av de till Flyinge hingstdepå anslagna hagvaktarboställena litt. b eller Räfthagen och litt. d eller Damstorp i Malmöhus län; given Stockholms slott den 27 januari 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden THORSSON, OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Linders anför:

I proposition nr 265 till 1913 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till förändrad disposition av vissa till Flyinge hingstdepå anslagna fastigheter. Med anledning härav medgav riksdagen, enligt skrivelsen nr 171, bland annat, att ett flertal till Flyinge och Dalby kungsgårdar

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 35 häft. (Nr 43.)

hörande områden finge försäljas, att av inflytande köpeskillingar viss del skulle användas för inlösen av byggnader å en arrendelott under Flyinge men återstoden tillföras statens domäners fond och användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparker i Norrland och Dalarna samt att återstående ägor till Dalby kungsgård skulle från och med den 14 mars 1914 tillföras statens domäners fond.

Av 1913 års riksdag medgavs jämväl, enligt skrivelsen nr 289, att vissa Strömsholms hingstdepå anslagna fastigheter finge försäljas och inflytande köpeskillingar tillföras domänfonden samt att vissa denna hingstdepå underlydande fastigheter skulle tillföras nämnda fond.

Då hingstdepåerna sålunda icke komme att för tiden efter den 14 mars 1914 tillföras några inkomster från de fastigheter, som skulle försäljas eller tilläggas statens domäners fond, upptogs efter framställning av stuteriöverstyrelsen i propositionen nr 1 till 1914 års förra riksdag under nionde huvudtiteln punkt 21 (sid. 50—61) frågan om det vederlag, som borde beredas stuteriöverstyrelsen för minskning i inkomster genom den förändrade dispositionen av berörda fastigheter. Chefen för jordbruksdepartementet framhöll därvid, att frågan icke borde, såsom stuteriöverstyrelsen syntes hava gjort, betraktas främst ur synpunkten av att denna ersättning borde utgöra samma belopp, som stuteriöverstyrelsen uppburit i inkomster från de fastigheter, som skulle frånskiljas depåerna. Då dessa depåer utgjorde statsinstitutioner, för vilka någon rätt till sådant vederlag dessutom icke förefunnnes, syntes i stället ersättningens belopp böra i första rummet bestämmas efter depåernas behov. Då depåernas dittillsvarande inkomster visat sig vara till fullo erforderliga för deras drift, kunde emellertid icke ur denna synpunkt någon erinran göras mot stuteriöverstyrelsens beräkningsgrund av ersättningsbeloppet. Detta ansågs därför böra för båda depåerna beräknas till i jämnt tal 77,900 kronor, med vilket belopp det å ordinarie stat upptagna reservationsanslaget till hästavelns förbättrande således borde höjas.

I likhet med departementschefen ansåg även riksdagen — skrivelsen nr 9 (sid. 21) — att frågan om vederlag till stuteriöverstyrelsen för den inkomstminskning, som styrelsen kunde komma att få vidkännas på grund av den av 1913 års riksdag beslutade förändrade dispositionen av hingstdepåerna anslagna fastigheter i främsta rummet borde bedömas med hänsyn till depåernas verkliga behov. Då emellertid depåernas dittillsvarande inkomster visat sig fullt erforderliga för depåernas drift, hade riksdagen icke något att erinra mot att vederlaget bestämdes till

ett belopp, motsvarande den genom förändringen inträdande inkomstminskningen. Då det behov av ökat årligt anslag, som sålunda föreläge, finge anses vara av stadigvarande natur, funne riksdagen det därför riktigt, att det å ordinarie stat upptagna reservationsanslaget till hästavelns förbättrande från 1915 års början höjdes med motsvarande belopp.

I proposition nr 44 den 9 februari 1917 föreslog därpå Kungl. Maj:ts riksdagen medgiva, att till lantförsvaret, för att tilläggas Södra skånska infanteriregementets övningsfält, skulle överlämnas, bland annat, de till Flyinge kungsgård hörande, under stuteriöverstyrelsens förvaltning stående ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna, jämväl benämnda Råby ängar, däri inbegripna de å en vid statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden i ärendet för samma dag fogad karta med litt. b och d betecknade hagvaktarboställen samt det söder om järnvägen Lund—Revinge belägna med litt. D betecknade området.

Berörda hagvaktarboställen omfatta det med litt. b betecknade området 16 hektar 38 ar eller 33 tunnland 6 kappland och det med litt. d betecknade 4 hektar 20 ar eller 8 tunnland 16 kappland.

Av berörda vid propositionen fogade utdrag av protokollet över lantförvarsärenden inhämtas, bland annat, följande.

Stuteriöverstyrelsen hade i utlåtande den 11 november 1916 anført (sid. 13—15), att, enär ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna dåmera icke vore behöfliga såsom betesmarker för Flyinge hingstdepå, stuteriöverstyrelsen intet hade att erinra mot att de framdeles komme att användas för annat statens behov. Styrelsen åtnjöte för det dåvarande en årlig arrendeinkomst för Räfthagen och Kungsmarkerna av 6,711 kronor 34 öre. För området söder om Lund—Revinge järnväg inflöte årligen 175 kronor, och arrendevärdet för hagvaktarboställena, som vore utarrenderade mot vissa arbetsprestationer, utgjorde enligt samma beräkningsgrund, som legat till grund för bestämmandet av arrendet av Räfthagen och Kungsmarkerna, 574 kronor. Samtliga områden representerade således en årsinkomst av 7,460 kronor 34 öre. Efter utgången den 30 september 1921 av arrendekontrakten beträffande Räfthagen och Kungsmarkerna skulle utan tvivel en väsentligt högre arrendeinkomst kunna påräknas. Och jämväl för hagvaktarboställena skulle utan svårighet kunna erhållas vida större inkomst än det beräknade beloppet. Då det vore fråga om att för all framtid avhända Flyinge hingstdepå dessa områden, ansåge stuteriöverstyrelsen därför, att den årliga ersättningen för desamma icke borde bestämmas lägre än nyssnämnda summa 7,460 kronor 34 öre med 10 procent förhöjning eller 8,206 kronor 37 öre.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement hade däremot i utlåtande den 2 december 1916 anført, bland annat (sid. 16), att fortifikationsdepartementet icke ansåge sig kunna tillstyrka bifall till stuteriöverstyrelsens fordran på ersättning för avstående av ifrågavarande fastigheter till lantförsvaret utan hölle före, att denna mark borde utan vederlag överlämnas.

Departementschefen anförde i detta avseende (sid. 19), att någon annan ersättning för områdenas avstående till lantförsvaret icke borde till stuteriöverstyrelsen utgå från medel under fjärde huvudtiteln än gottgörelse för nyttjanderätten för tiden intill den 14 mars 1918. Då emellertid inkomsten genom områdenas utarrendering tagits i betraktande vid avvägandet av det statsanslag, som stuteriöverstyrelsen behövde för hästavelns befrämjande, syntes det böra tagas under övervägande, i vad mån sagda statsanslag till följd av bortfallande av denna arrendeinkomst behövde höjas. Framställning därom ankomme på jordbruksdepartementets föredragning. Då emellertid en dylik ökning ej borde ifrågasättas å 1918 års stat, måste därmed anstå till 1918, då även kunde å 1919 års stat begäras förskottsanslag för täckande av den å 1918 belöpande delen av ifrågavarande inkomstminskning.

I anledning av berörda proposition hemställdes i en inom riksdagens andra kammare väckt motion, nr 338, att riksdagen måtte avslå propositionen i vad densamma rörde förslaget att till lantförsvaret överlåta hagvaktarboställena. Såsom skäl härför anfördes, att boställena icke inkräktade på övningsfältet och att, då statens arrendatorer i allmänhet hade optionsrätt, det vore orätt att beröva dessa boställens brukare frukterna av därå nedlagt arbete.

I skrivelse den 27 april 1917, nr 108, anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit vad i propositionen hemställts med den inskränkning att omförmälda hagvaktarboställen tillsvidare borde bibehållas under stuteriöverstyrelsens förvaltning. Såsom skäl för denna inskränkning anfördes, att hagvaktarboställena åtminstone ej för det dåvarande vore erforderliga för tillgodoseende av det i propositionen avsedda ändamål.

Den 4 maj 1917 meddelade Kungl. Maj:t beslut i överensstämmelse härmed.

Frågan om beredande av ersättning till stuteriöverstyrelsen för de fastigheter, som sålunda 1917 frångingo styrelsen, har sedermera icke varit föremål för behandling. Däremot hava efter särskilda framställningar av stuteriöverstyrelsen såsom förstärkning av reservationsanslaget till hästavelns befrämjande å tilläggsstat för åren 1918, 1919 och 1920 av riksdagen beviljats respektive 223,000, 193,000 och 180,000 kronor. Samtidigt har emellertid beslutats, att såsom inkomst å tilläggsstat skulle för respektive år upptagas motsvarande belopp utav de till statsverket influtna inkomsterna genom försäljning av hästar till utlandet. För berörda ändamål har vidare beviljats å tilläggsstat för 1921 ett förstärkningsanslag å 150,000 kronor, varav ett belopp av 50,000 kronor skulle täckas av nämnda hästförsäljningsmedel. För 1922 har Kungl. Maj:t begärt ett förstärkningsanslag av 71,200 kronor att helt utgå av hästförsäljningsmedlen.

Hos Kungl. Maj:tt har nu stuteriöverstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1921 anfört i huvudsak följande.

Genom den 14 mars 1911 ingångna kontrakt hade ifrågavarande hagvaktarboställena varit under brukningsrätt mot viss in natura utgående årlig avgäld för en tid av 10 år, räknat från nämnda dag, upplåtna, litt. b till hagvaktaren Nils Lundqvist, Räfthagen, och litt. d till lantbrukaren Bengt Larsson, Damstorp, Lund, och hade stuteriöverstyrelsen vid utgången av denna tioårsperiod låtit till samma personer mot viss kontant avgift utarrendera lägenheterna på ett år eller till och med den 14 mars 1922.

Uti en till stuteriöverstyrelsen ingiven gemensam skrift av den 20 juli 1920 hade emellertid arrendatorerna anhållit att få inlösa de av dem brukade lägenheterna och därvid, under åberopande av ett vid framställningen fogat värderingsinstrument, erbjudit sig att för desamma erlægga en köpeskilling, beräknad efter ungefär 500 kronor för varje till respektive lägenhet hörande tunnland jord.

Chefen för Flyinge hingstdepå hade tillstyrkt bifall till densamma, dock under förutsättning att försäljningssumman finge bero på ny, i laga ordning förrättad värdering av lägenheterna, omfattande jämväl de staten tillhöriga, å lägenheten litt. b varande byggnader.

Efter det bemålde depåchef på uppdrag av stuteriöverstyrelsen låtit den 9 december 1920 verkställa sådan värdering, hade han den 23 i samma månad överlämnat ett därvid upprättat värderingsinstrument, utvisande att det pris, omkring 500 kronor för tunnland, som av arrendatorn Bengt Larsson bjudits för den av honom arrenderade lägenheten litt. d, vilken icke vore försedd med några byggnader, av värderingsmännen ansetts skäligt, varemot det av arrendatorn Nils Lundqvist föreslagna priset av likaledes omkring 500 kronor per tunnland för den av honom arrenderade lägenheten litt. b med hänsyn till värdet av de å densamma varande byggnaderna av värderingsmännen åsatts ett förhöjt värde av omkring 590 kronor för tunnland.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement, vars yttrande stuteriöverstyrelsen inhämtat, hade förklarat sig icke hava något att erinra mot försäljningen av ifrågavarande lägenheter.

På grund av vad sålunda anförts finge stuteriöverstyrelsen hemställa om avlåtande av proposition till riksdagen om försäljning av lägenheterna i fråga till sist angivna uppskattningsvärden ävensom att de inflytande köpeskillingarna måtte ställas till stuteriöverstyrelsens förfogande för att användas till åtgärder för hästavelns förbättrande.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har, med åberopande av yttrande av mig i egenskap av domänintendent, i utlåtande den 13 oktober 1921 tillstyrkt bifall till stuteriöverstyrelsens hemställan.

Jämväl domänstyrelsen har i utlåtande den 4 november 1921 tillstyrkt bifall till stuteriöverstyrelsens framställning. Domänstyrelsen har emellertid ifrågasatt, huruvida icke de föreslagna köparna Lundqvist och Larsson borde komma i åtnjutande av de bestämmelser för köpeskillingserläggande, varom stadgas i kungörelsen den 17 oktober 1913 (nr 271)

angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Statskontoret har i utlåtande den 22 november 1921 anfört, bland annat, följande.

Beträffande den ifrågasatta försäljningen av hagvaktarboställena Räfthagen och Damstorp finge statskontoret anföra, att det av vad som förekommit i samband med upplåtelsen 1917 av ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna till lantförsvaret torde få anses framgå, att statsmakterna avsett, att arrendatorerna av boställena borde beredas tillfälle att förvärva desamma.

Då boställena icke behövdes för tillgodoseende av något statsverkets behov, syntes även en sådan överlåtelse nu böra komma till stånd. Och hade statskontoret för sin del icke något att erinra mot det av domänstyrelsen framställda förslaget, att köparna därvid måtte komma i åtnjutande av de förmåner beträffande köpeskillings erläggande, vilka jämlikt bestämmelserna i kungörelsen angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar den 17 oktober 1913 (nr 271) medgäves köpare av i samma kungörelse avsedda lägenheter.

Stuteriöverstyrelsen syntes emellertid böra beredas ersättning för de inkomster, som styrelsen haft att påräkna från boställena. Denna ersättning torde dock — jämväl med hänsyn till ovan föreslagna sätt för erläggande av köpeskillingar för boställena — icke böra, såsom stuteriöverstyrelsen hemställt, beredas genom överlämnande till styrelsen av inflytande köpeskillingar. Ersättningen syntes i stället — i likhet med vad ägde rum beträffande ersättningen för minskning i inkomster, som tillskyndades stuteriöverstyrelsen genom avhändande av vissa fastigheter jämlikt beslut av 1913 års riksdag — böra beredas genom höjning av det till hästavelns förbättrande utgående ordinarie anslaget. I samband härmed syntes även böra upptagas frågan om ersättning för den minskning i inkomster, som uppkommit genom den 1917 beslutade överlåtelsen till lantförsvaret av ängarna Räfthagen och Kungsmarkerna. Dessa ersättningsfrågor torde emellertid böra bliva föremål för närmare utredning av stuteriöverstyrelsen, vadan statskontoret icke nu vore i tillfälle att härom framställa något förslag, som kunde underställas riksdagen.

Frågan om försäljningen av hagvaktarboställena torde emellertid, även om ersättningsfrågorna först framdeles avgjordes, nu kunna upptagas till prövning. I detta avseende syntes det lämpligast, att hagvaktarboställena vid utgången av nu löpande arrendeår eller den 14 mars 1922 frånskildes Flyinge hingstdepå för att genom domänstyrelsens försorg försäljas till boställenas arrendatorer, därvid i tillämpliga delar torde böra lända till efterrättelse bestämmelserna i kungörelsen angående grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar den 17 oktober 1913 (nr 271). Inflytande köpeskillingar syntes — i likhet med vad som ägde rum beträffande köpeskillingar för de stuteriöverstyrelsen genom beslut vid 1913 års riksdag avhända fastigheter — böra tillföras domänfonden och användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparker i Norrland och Dalarna.

*Departements-
chefen.*

I likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter anser även jag, att ifrågavarande lägenheter böra försäljas till deras nuvarande brukare och har intet att invända mot senast åsatta saluvärdena eller att för-

säljningen sker enligt grunderna för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar. Enligt dessa grunder tillkommer nuvarande brukarna hembuds rätt.

De inflytande köpeskillingarna torde, såsom statskontoret ansett, böra tillföras domänfonden och användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparker i Norrland och Dalarna.

Frågan om ersättning till stuteriöverstyrelsen för de inkomster — sista arrendeåret utgörande sammanlagt omkring 1,400 kronor — styrelsen haft från lägenheterna, torde icke behöva prövas förrän i sammanhang med fråga om anslag till Flyinge hingstdepå för det budgetår, som börjar den 1 juli 1923.

I enlighet med vad jag sålunda anfört och under meddelande, att stuteriöverstyrelsen gått i författning om lägenheternas utarrendering på ytterligare ett år från den 14 instundande mars, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att ifrågavarande till Flyinge hingstdepå anslagna hagvaktarboställena litt. b eller Räfthagen och litt. d eller Damstorp i Malmöhus län må med ovan angivna områden upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar;

dels ock att de köpeskillingar, som komma att inflyta vid försäljning av lägenheterna, må tillföras statens domäners fond samt användas till inköp av skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark ävensom till inlösen av ströängar å kronoparker i Norrland och Dalarna.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.